

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ,
МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ**

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ УКРАЇНИ
ІМЕНІ ЯРОСЛАВА МУДРОГО»**

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ
ПРАВОВИХ НАУК УКРАЇНИ**

ВСЕУКРАЇНСЬКА ЕКОЛОГІЧНА ЛІГА

**ЗБІРНИК ТЕЗ НАУКОВИХ ДОПОВІДЕЙ
УЧАСНИКІВ «КРУГЛОГО СТОЛУ»**

**«АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ КОДИФІКАЦІЇ
ЕКОЛОГІЧНОГО ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ»**

9 листопада 2012 року

Харків

Збірник тез наукових доповідей учасників «круглого столу» «Актуальні питання кодифікації екологічного законодавства України» 9 листопада 2012 р / За заг.ред. А.П. Гетьмана. – Харків: НУ «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого».2012.-203 с.

Адреса редакційної колегії:
НУ «Юридична академія України
імені Ярослава Мудрого»,
вул. Пушкінська, 77,
Харків,
61024,
Україна

Тези друкуються мовою оригіналу,
відображають позицію авторів,
який несе відповідальність за зміст

ПРАВОВІ ПРОБЛЕМИ КОДИФІКАЦІЇ ЕКОЛОГІЧНОГО ЗАКОНОДАВСТВА Соколова А.К.	73
КОДИФІКАЦІЯ ЕКОЛОГІЧНОГО ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ: ПРИРОДНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ Анісімова Г.В.	76
ДО ПИТАННЯ УДОСКОНАЛЕННЯ РОДНОГО ЗАКОНОДАВСТВА Гордєєв В.І.	79
ЩОДО ПИТАННЯ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ВИКОРИСТАННЯ ПІДЗЕМНИХ ВОД ТА КОРИСНИХ КОПАЛИН МІСЦЕВОГО ЗНАЧЕННЯ ЗЕМЛЕВЛАСНИКАМИ ТА ЗЕМЛЕКОРИСТУВАЧАМИ Ткаченко О.М.	83
ПРОБЛЕМИ СИСТЕМАТИЗАЦІЇ ЕКОЛОГІЧНОГО ЗАКОНОДАВСТВА Григор'єва Т.В.	85
КОДИФІКАЦІЯ ЕКОЛОГІЧНОГО ЗАКОНОДАВСТВА ЯК ІНСТРУМЕНТ РЕАЛІЗАЦІЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОЛОГІЧНОЇ ПОЛІТИКИ Бредіхіна В.Л.	87
АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ УДОСКОНАЛЕННЯ ЧИННОГО ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ У СФЕРІ ВИКОРИСТАННЯ ТА ОХОРОНИ ВОД Черкашина М.К.	89
ЩОДО КОДИФІКАЦІЇ ЕКОЛОГІЧНОГО ЗАКОНОДАВСТВА У СФЕРІ НАБУТТЯ ПРАВА ВЛАСНОСТІ НА ОКРЕМІ ПРИРОДНІ РЕСУРСИ Ковальчук Т.Г.	92
ПРОБЛЕМИ СИСТЕМАТИЗАЦІЇ ЕКОЛОГІЧНОГО ПРАВА ТА НАДІЇ НА ЕКОЛОГІЧНИЙ КОДЕКС Лісова Т.В.	95
ОСНОВНІ ПЕРЕДУМОВИ КОДИФІКАЦІЇ ЕКОЛОГІЧНОГО ЗАКОНОДАВСТВА НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ Євстїгнєєв А.С.	97
ДЕЯКІ ПИТАННЯ СИСТЕМАТИЗАЦІЇ ЕКОЛОГІЧНОГО ЗАКОНОДАВСТВА Шарапова С.В.	100

екологічного законодавства, різноманітних концепціях наукових шкіл у галузі екологічного права, не повинні перешкоджати розвитку науки, навчальної дисципліни й безпосередньо галузі в зазначеній царині. У вирішенні ж глобальних проблем охорони навколишнього середовища й раціонального використання природних ресурсів багато що залежить від наявності збалансованої системи міжнародного екологічного права. А тому пропонується прийняття комплексного системоутворюючого акта, як-то: Екологічна конституція землі, Екологічний кодекс Землі чи Всесвітній договір про забезпечення екологічної безпеки.

6. Вважається, що українське екологічне законодавство хоча й пройшло шлях становлення, проте ще не стало дієздатною системою нормативно-правового впорядкування екологізації національного розвитку. Настав час удосконалювати правову систему України у сфері захисту екологічних прав шляхом (а) адаптації її законодавства до прав людини в розвинених країнах, (б) його подальшої кодифікації, (в) удосконалення правової системи стосовно механізму захисту екологічних прав та інтересів. Оновлене законодавство має сприяти гнучкому застосуванню відповідних економічних інструментів для стимулювання впровадження інноваційних екологічних технологій, розв'язанню екологічних проблем, охороні й захисту екологічних прав.

*Гордєєв Володимир Іванович,
кандидат юридичних наук, доцент
кафедри земельного та аграрного права
Національного університету
«Юридична академія України
імені Ярослава Мудрого»*

ДО ПИТАННЯ УДОСКОНАЛЕННЯ ВОДНОГО ЗАКОНОДАВСТВА

Більшість правових норм, що регулюють водні відносини, містяться у Водному кодексі України від 6 червня 1995 року. Це кодифікований нормативний акт, який регулює основні водні відносини щодо використання, охорони і відновлення водних об'єктів. Він включив у себе всі нові розробки і пропозиції в галузі удосконалення водного законодавства, що висловлювалися і пропонувалися вченими правознавцями.

Водний кодекс, прийнятий у 1995 році, у порівнянні з Водним

кодексом від 1972 року є більш кодифікованим правовим актом. Він детально регулює суспільні відносини по використанню й охороні водних об'єктів. З метою виключення різних тлумачень тих чи інших термінів, використовуваних у Водному кодексі, дає їхнє правове поняття. Кодекс змінив правову класифікацію водних об'єктів, що стала ґрунтуватися не тільки по ознаці їхнього розташування на поверхні суші чи в надрах землі, а ще і по природному характеру руху водних мас. У результаті чого вони стали поділятися не тільки на поверхневі і підземні, а також і на водотоки і водойми. Такий підхід до класифікації водних об'єктів є правильним, тому що наближає правову форму їхньої класифікації до природних (фізико-географічних) характеристик водних джерел. Крім того, Водний кодекс увібрав у себе певні правові норми по використанню й охороні водних об'єктів, що раніше містилися в інших підзаконних актах.

У Водному кодексі України є й інші переваги в порівнянні з раніше діючим водним законодавством. У той же час слід зазначити, що цій кодифікований правовий акт має і свої недоліки. Одним з істотних недоліків є наявність у ньому правових приписів, що носять відсильний характер. Так з 112 статей Водного кодексу в більш 30-ти закріплені положення про необхідність регулювання тих чи інших питань шляхом розробки відповідних законів, підзаконних актів, що більш детально будуть регулювати суспільні відносини в сфері використання й охорони водних об'єктів.

Зараз, крім Водного кодексу України, суспільні відносини по використанню й охороні водних об'єктів, регулюються законами, а також окремими підзаконними нормативними актами, прийнятими урядом, міністерствами і відомствами України. Проте, наявність існуючих нормативних актів у цій галузі дозволяє зробити висновок, що не всі водні відносини цілком урегульовані нормами права, а тому удосконалення водного законодавства в цей час необхідно здійснювати по наступних 3-х напрямках: по-перше, удосконалення норм Водного кодексу шляхом внесення відповідних змін і доповнень; по-друге, прийняття окремих законів, що регулюють водні відносини, а також внесення відповідних змін у чинне законодавство у зв'язку із внесенням змін і доповнень у Водний кодекс; по-третє, прийняття підзаконних нормативних актів відповідно до нормативних приписів, закріплених у Водному кодексі і законах України.

Ці напрямки удосконалення водного законодавства повинні здійснюватися одночасно. Зазначені шляхи удосконалення водного законодавства ненові. Фактично вони повторюють сталий порядок

регулювання суспільних відносин в галузі використання й охорони водних об'єктів Української РСР.

У той же час зазначені напрямки необхідні, тому що багато питань залишилося нерегульованими чинним законодавством, а певні положення застаріли і не відповідають ринковим відносинам, а також чинному екологічному та земельному законодавству України, що викликає об'єктивні ускладнення в правозастосувальній діяльності компетентних органів. Відсутність належної правової основи по регулюванню водних відносин може привести до небажаних наслідків. Зараз йде процес оновлення екологічного законодавства, у тому числі і водного. Тим часом він здійснюється безсистемно.

На нашу думку, необхідно, в першу чергу, звернути увагу на певні норми Водного кодексу України, які застаріли і мають колізійний характер. В теперішній час Водний кодекс України не відповідає Конституції України і окремим нормам ЗК України.

Так, згідно ст. 6 ВК України води (водні об'єкти) є виключною власністю народу України і надаються тільки у користування. Народ України здійснює права власності на води (водні об'єкти) через Верховну раду України, Верховну раду Автономної республіки Крим і місцеві ради. Однак, в Конституції України закріплюється власність Українського народу, а не народу України. Крім того, відповідно до ст. 59 ЗК України громадянам і юридичним особам за рішенням органів виконавчої влади або органів місцевого самоврядування можуть безоплатно передаватися у власність замкнені природні водойми (загальною площею до 3 гектарів). Аналіз правових норм ЗК України дозволяє стверджувати, що правовий інститут приватної власності на води в Україні вже з'явився і він продовжує свій розвиток. При цьому земельне законодавство встановлює право приватної власності не тільки на земельні ділянки, але і на ліси, окремі водні об'єкти. Незважаючи на те, що в ВК України внесені значні зміни і доповнення після прийняття Конституції України і ЗК України, вони не торкаються відносин власності на водні об'єкти. ВК України закріплює лише державну форму власності на водні об'єкти.

Колізія норм ЗК України і ВК України виявляється у визначенні складу земель водного фонду та питаннях використання водних об'єктів на умовах оренди. В ЗК України (2001 р.) землі водного фонду є самостійною складовою земель України і вони виділені в окрему главу. Склад земель водного фонду також закріплюється в ст. 4 ВК України. Аналіз правових норм кодексів дозволяє зробити висновок, що вони не в повному обсязі

відповідають один одному. Так, після прийняття в 2006 році нової редакції Лісового кодексу України в ЗК України були внесені зміни, якими землі островів та прибережних захисних смуг, зайняті лісами, виключені із земель водного фонду і віднесені до земель лісгосподарського призначення. Між тим, зміни в ВК України не внесені і цей вид земель залишився в складі земель водного фонду. Така невідповідність складу земель водного фонду, закріплених в ЗК і ВК України, сприяє виникненню різних спорів між суб'єктами з приводу визначення правового режиму і використання цієї категорії земель, про що справедливо відмічалось в науково-правовій літературі.

Слід зазначати, що Законом України від 02.12.2010 р. «Про внесення змін до Водного і Земельного кодексів України щодо прибережних захисних смуг» були внесені зміни в кодекси відносно прибережних захисних смуг, які є частиною земель водного фонду. Проте відповідні зміни відносно складу земель водного фонду, закріпленому в ВК України, не знайшли свого правового врегулювання на законодавчому рівні.

Вказані деякі питання удосконалення водного законодавства є актуальними і потребують негайного законодавчого вирішення. На жаль, законопроект (реєстр. №2634 від 12.06.2008 р.) «Про внесення змін до Водного кодексу України» до цього часу не прийнятий. Тому необхідно в першу чергу прискорити процес оновлення норм Водного кодексу України, як основного кодифікованого нормативного акту в галузі регулювання водних відносин. На нашу думку, в Водний кодекс України необхідно внести певні зміни та узгодити його окремі положення з чинним законодавством України.